

La Ben Plantada - Eugeni d'Ors

Davant *La Ben Plantada*, el lector del segle vint-i-u té dues opcions no excloents: considerar-la com a literatura o com a història de la literatura. És a dir: com a obra d'art autònoma o com a exponent d'una determinada tendència històrica, amb el plaer del lector o amb les ulleres del professor, com a text o com a pretext. M'afanyo a dir que la primera opció és possible. *La Ben Plantada* continua sent, potser malgrat l'autor, molt més que una al·legoria del noucentisme.

A banda de l'interès literari, les gloses d'Eugeni d'Ors (1881-1954) són encara un referent periodístic internacional: un model de format sintètic, voluntat d'estil, seguiment de l'actualitat, ànsies divulgadores i influència efectiva, amb periodicitat diària durant més de quinze anys. Fins que el país se li va fer petit.

La qualitat estilística va ser el gran error de Xènius. Allò que ens subjuga és també el que s'interposa entre la doctrina i nosaltres. Si Ortega y Gasset és directe i de vegades vulgar -és a dir, efectiu-, Ors cobreix el missatge d'una pel·lícula de bellesa que el desactiva: escriu massa bé per ser filòsof. És, ras i curt, una de les fites de la literatura catalana, per molt que els seus epígons travessessin la ratlla que mena del sublim al ridícul. El vaivé entre ciència i art, el respecte per la tradició i la pulsio creativa, la facilitat per l'abstracció i la tria dels mots, l'obra perfectament orgànica aixecada glossa a glossa, dia rere dia, en fan un clàssic modern.

La Ben Plantada va aparèixer l'estiu de 1911 en forma de gloses, i a finals d'any com a llibre. Va ser concebuda com a símbol de la Catalunya mesurada i laboriosa, discreta i tradicional, oposada al "romanticisme". Aquest objectiu no treu que la descripció dels ulls de la Ben Plantada sigui un prodigi de sensibilitat i de precisió, o que l'ascensió final, amb l'autor assumint el paper d'evangelista civil, quedi molt lluny de la mesura que tant demanava. I és que l'estil d'Eugeni d'Ors no és mesurat, sinó arborescent, arravatat i genialoide, i ja aleshores va ser qualificat, amb raó, de "barroc". En una paraula, el que ara ens atrau va ser el seu pitjor enemic. El missatge és anacrònic, però queda la música.

Sobta que el mateix any que es va publicar *La Ben Plantada* aparegués un llibret tan hormonal com *Josafat*, de Prudenci Bertrana. En una biblioteca internacional, les gloses estivals d'Eugeni d'Ors podrien figurar al costat de *Monsieur Teste*, de Paul Valéry, un

altre intel·lectual sense complexos, a cavall entre la literatura i la filosofia, que creix amb els anys i empetiteix els seus contemporanis.